GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 1262
קובץ: תשובות סופיות

תנ"ך

שאלון 1262 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.
מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות – (2×40) – 80 נקודות
פרק שני – נושאי הבחירה – (1×20) – 20 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ב. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך עברי שלם בלי פירושים ובלי תוספות.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
ג. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד.
(2) יש להתרכז בנושא. יש לשים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

כללי המענה במועד זה (חורף תשפ"ה): מכתב הפיקוח על הוראת המקרא בחינוך הממלכתי מיום 15.12.20 ("מבנה שאלון בחינת הבגרות מסגרת ה־30%") קובע לשאלון 1262 שני פרקים: פרק ראשון (עלילות הראשית) – 2×40 = 80 נקודות; פרק שני (על אהבה וחסד / בין שאול לדוד) – 1×20 = 20 נקודות, כמו המבנה המודפס בשאלון זה. מסמך התובנות של הפיקוח לחורף תשפ"ה (13.03.25) מציין שבחינות המועד היו "עדיין בצל המלחמה, דבר שהשפיע על היקף הנושאים מתכנית הלימודים, חוקי המענה ומספר הנבחנים", אך אינו מפרט כללי מענה מיוחדים לשאלון 1262. לא נמצא מסמך רשמי שקובע לשאלון זה במועד זה כללי מענה שונים מן המודפס, ולכן מובאים כאן הכללים כפי שהודפסו: בפרק הראשון – שתי השאלות 1–2, ובכל אחת סעיף א' חובה (25 נקודות) ועוד סעיף אחד מתוך ב'–ג' (15 נקודות); בפרק השני – שאלה אחת מתוך 3–4, על כל סעיפיה (20 נקודות).
הערה לפתרונות: בפסוקים המצוטטים השם המפורש נכתב בצורת ה' (גם עם אותיות שימוש: וַה', לַה', מֵה', בַּה').
בפרקים שבשאלון זה מספור הפסוקים הוא כבשאלון.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות

שאלה 1

א(1). בריאה: בפרק א' – במאמר ובהחלטה ("נעשה אדם בצלמנו כדמותנו"), בצלם אלוהים, זכר ונקבה יחד, כשיא הבריאה; בפרק ב' – יצירה גשמית מעפר האדמה ונפיחת נשמת חיים, האדם לבדו (האישה נבראת אחר כך). תפקיד: בפרק א' – שליט על הטבע ("פרו ורבו... וכבשה ורדו"); בפרק ב' – עובד ושומר של הגן ("לעבדה ולשמרה").

א(2). עמדה (לדוגמה): משלימים. פרק א' מתאר את מעמד האדם – בצלם אלוהים, שליט; פרק ב' מתאר את הרכבו – עפר מן האדמה ונשמת חיים. יחד: האדם הוא יצור כפול – רם ושפל, קרוב לאלוהים ועשוי עפר. גם "צלם אלוהים" ו"נשמת חיים" מבטאים יחד את הניצוץ האלוהי שבאדם. התייחסות לעמדה הנגדית: ההבדלים (מאמר מול יצירה; זכר ונקבה יחד מול האדם לבדו) הם נקודות מבט שונות ולא סתירה עובדתית.

ב(1). (א) לשון רבים "נעשה... בצלמנו כדמותנו" – כאילו יש כמה אלים או שותפים לבריאה, בניגוד לאמונה באל אחד. (ב) "בצלמנו כדמותנו" – משמע שלאלוהים יש צורה ודמות גשמית (הגשמה), בניגוד לתפיסה שהאל אינו גוף.

ב(2). הקושי: "בצלמנו כדמותנו" – כאילו לאלוהים יש צורה גשמית. רס"ג: הצלם הוא שלטון – האדם דומה לאלוהים בכך שהוא שולט בברואים ("וירדו בדגת הים..."", "ורדו"). רמב"ם: הצלם הוא השכל האלוהי הדבק באדם – דמיון רוחני, לא גופני (ראו "נשמת חיים", ב, ז). שניהם מעבירים את הדמיון מן הגוף אל התפקוד או אל הרוח, ולכן פותרים את קושי ההגשמה.

ג(1). סיפור ראשון: "זכר ונקבה ברא אתם" (א, כז) – שניהם נבראים יחד ושניהם בצלם אלוהים; הברכה והשלטון ניתנים לשניהם ("ויברך אתם... ורדו", א, כח) – שוויון במעמד. סיפור שני: "עזר כנגדו" (ב, כ) – בת זוג שעומדת מולו כשווה; "עצם מעצמי ובשר מבשרי" (ב, כג), "והיו לבשר אחד" (ב, כד) – שוויון במהות ובשותפות. שני נתיבים: מעמד שווה לפני אלוהים / מהות משותפת וזוגיות.

ג(2). האישה נבראת אחרי האדם ומתוכו – "ויקח אחת מצלעתיו" (ב, כא), מובאת אליו (ב, כב), והוא נותן לה שם "כי מאיש לקחה זאת" (ב, כג). היא נגזרת ממנו ותלויה בו, והוא קורא לה שם כמו שקרא לבעלי החיים – סימן של מעמד שני ושל סמכות שלו עליה, ולא של שוויון.

שאלה 2

א(1). ערעור: הידע של האישה הוא הציווי ("כי ביום אכלך ממנו מות תמות", ב, יז). הנחש מערער אותו בשאלה מגזימה ("אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן", ג, א) ובהכחשה ישירה ("לא מות תמתון", ג, ד) – ואף מציג את האיסור כקנאה של אלוהים. סקרנות: היא מסתכלת על העץ מחדש – "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל... ונחמד העץ להשכיל" (ג, ו) – ולוקחת ואוכלת. תובנה חדשה: "ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירמם הם" (ג, ז) – מודעות חדשה לעצמם.

א(2). אי קבלת אחריות: (1) האדם מאשים את האישה ואף את אלוהים – "האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכל" (ג, יב); (2) האישה מאשימה את הנחש – "הנחש השיאני ואכל" (ג, יג). (אפשר גם: ההתחבאות, ג, ח.) פעולת אלוהים: גירוש מגן עדן – "וישלחהו ה' אלהים מגן עדן" (ג, כג), כדי שלא יאכלו גם מעץ החיים (ג, כב) – אלוהים עצמו מציב את הגבול ואת התוצאה, משום שהם לא לקחו אחריות.

ב(1). אבן עזרא: הידע הוא התעוררות של תשוקה מינית ("תאוות המשגל"); לכן מיד אחרי האכילה כיסו את ערוותם. "ידיעה" במובן של קשר אינטימי. רמב"ן: הידע הוא רצון וחפץ – היכולת לבחור בין דבר להיפוכו, בין טוב לרע; "דעת" בלשון חז"ל פירושה רצון. לפני האכילה האדם פעל לפי טבעו, בלי בחירה; אחריה יש לו בחירה חופשית.

ב(2). אבן עזרא: הם עושים "חגורות" – כיסוי של המותניים, של איברי המין בלבד; הבושה נוגעת למיניות שהתעוררה (לעומת "ולא יתבששו", ב, כה). רמב"ן: התפירה היא מעשה ראשון של רצון ובחירה – הם מחליטים בעצמם שהעירום "רע" ופועלים לשנות את מצבם, דבר שלא עשו קודם, כשפעלו לפי הטבע.

ג. אדם–אל: מרידה בסמכות כמו מתבגר מול הוריו – אכלו מן העץ שנאסר (ג, ו), ומתחבאים מפני ה' (ג, ח); נקנית עצמאות – הם מכריעים בעצמם. אדם–זולתו: לפני – "בשר אחד", "ולא יתבששו" (ב, כד–כה), אחדות תמימה; אחרי – מכסים את עצמם זה מפני זה (ג, ז), מאשימים זה את זה (ג, יב), וליחסים נכנסות תשוקה ושליטה (ג, טז); לאישה ניתן שם משלה (ג, כ). אדם–עצמו: מודעות עצמית – "וידעו כי עירמם הם" (ג, ז), "ואירא כי עירם אנכי" (ג, י); אחריות בוגרת לפרנסה ולהורות (ג, טז, יט).

פרק שני – נושאי הבחירה

שאלה 3

א. (1) היא קמה בלילה ויוצאת לחפש את אהובה ברחובות העיר – "אקומה נא ואסובבה בעיר בשוקים וברחבות" (ג, ב): יוזמה, ויציאה לבד בלילה מראה שאינה מפחדת. (2) היא פונה לשומרים ("את שאהבה נפשי ראיתם", ג, ג) ואינה נבהלת מהם. (3) כשהיא מוצאת אותו – "אחזתיו ולא ארפנו עד שהביאתיו אל בית אמי" (ג, ד): היא המובילה.

ב(1). תמיכה (שפע): האפריון עשוי "מעצי הלבנון" (ט), "עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן" (י) – חומרים יקרים מאוד, עושר ומסחר עם ארצות רחוקות. סתירה (שלום): סביב מיטתו "ששים גברים... כלם אחזי חרב מלמדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות" (ז–ח) – צורך בשמירה חמושה ובפחד מתמיד, ולא שלום שלם.

ב(2). עמדה (לדוגמה): להאדיר. (1) האפריון מכסף, זהב וארגמן (ג, י) – פאר מלכותי; (2) בנות ציון נקראות לצאת ולראות את המלך בעטרה ביום חתונתו וביום שמחת לבו (ג, יא) – הזמנה להתפעל ממנו. אפשר גם ביקורת: הפחד בלילות והשמירה החמושה (ג, ח), והעושר המופרז.

שאלה 4

א(1). לפי דוד (כד, יב), כנף המעיל היא הוכחה: הוא היה קרוב מספיק לשאול כדי להרוג אותו ולא עשה זאת – "כי בכרתי את כנף מעילך ולא הרגתיך דע וראה כי אין בידי רעה ופשע". הכנף מסמלת את חפותו ואת נאמנותו – אינו מבקש את רעת שאול.

א(2). שמואל ניבא: "קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב ממך" (טו, כח), אחרי שנקרעה כנף מעילו (טו, כז). בפרק כד שאול אומר לדוד "צדיק אתה ממני" (כד, יח) – הוא מכיר שדוד הוא ה"רע הטוב ממך" מן הנבואה, ומברך אותו "והי' ישלמך טובה" (כד, כ). כנף המעיל שבידי דוד מזכירה את קריעת המעיל בפרק טו. (ובפסוק כא הוא אומר במפורש "כי מלך תמלוך".)

ב. (1) דוד יוצא מן המערה, קורא לשאול בפומבי "אדני המלך" ומשתחווה (כד, ט) – מחווה ציבורית מול שאול ואנשיו (שלושת אלפים איש, כד, ג). (2) "למה תשמע את דברי אדם לאמר הנה דוד מבקש רעתך" (כד, י) – הוא נלחם בשמועה ובדעת הקהל. (3) מציג ראיה מוחשית – "ראה גם ראה את כנף מעילך בידי" (כד, יב) – כדי לשכנע ולהותיר רושם. (אפשר גם: "כי משיח ה' הוא" (כד, ז) – שמירה על קדושת המלך המשוח, שתשרת אותו כמלך לעתיד; "אחרי כלב מת" (כד, טו) – רטוריקה של ענווה.)

כל הבגרויות בתנ"ך עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/tanach